

9ο Συνέδριο της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας

Ευνουχισμός και Υπερεγώ στο γυναικείο οιδιπόδειο

Μαρίνα Παπαγεωργίου

Σύμφωνα με τον Φρόυντ, το σύμπλεγμα του ευνουχισμού αποτελεί τη φυσική έκβαση και λύση του ανδρικού Οιδιπόδειου που συνίσταται στην ταύτιση με τον πατέρα και κυρίως την ενσωμάτωση του πατρικού Υπερεγώ, ως απειλή τιμωρίας της αιμομικτικής επιθυμίας προς την μητέρα.

Αντίθετα, στην περίπτωση της γυναίκας το άγχος του ευνουχισμού δεν σηματοδοτεί το τέλος αλλά την αρχή του οιδιπόδειου εξ αιτίας της πολυπλοκότητας που εισάγει η αλλαγή του αντικειμένου στην πορεία της λίμπιντο και των ναρκισσιστικών και οιδιπόδειων ταυτίσεων. Στο γυναικείο οιδιπόδειο το άγχος του ευνουχισμού βρίσκεται στο σταυροδρόμι της σύγκρουσης ανάμεσα στο μητρικό Υπερεγώ της προοιδιπόδειας και προγεννητικής σχέσης, όπου μητέρα μεταμορφώνεται σε οιδιπόδεια αντίζηλο, και του πατρικού Υπερεγώ καθώς ο πατέρας γίνεται αντικείμενο σεξουαλικής επιθυμίας και ταυτόχρονα φορέας της απαγόρευσης και του νόμου.

Η ιδιαιτερότητα στην έκβαση του γυναικείου συμπλέγματος ευνουχισμού, ως ανατομική πραγματικότητα και ως φαντασιωσική απειλή, εξαρτάται από το κατά πόσο η συγκρουσιακότητα του γονικού Υπερεγώ επιτρέπει την φαντασιωσική επεξεργασία ταυτίσεων με τα δυο φύλα, και, κατά συνέπεια, τη γυναικεία ταύτιση με το πατρικό Υπερεγώ, με τη μορφή μέλους μιας ανδρικής πατρικής κοινότητας, ή πατρικής γενεαλογικής διαδοχής μέσα από διεργασίες μετουσίωσης. Μια κλινική περίπτωση περιγράφει αυτούς τους μετασχηματισμούς μέσα από τη διαδικασία της μεταβίβασης.